

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності *014.13 Середня освіта (Образотворче мистецтво)*
освітньої програми *Середня освіта (Образотворче мистецтво)*
освітньо-кваліфікаційного рівня *молодший спеціаліст*

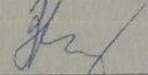
Розробник: Казаков О.О., кандидат історичних наук, доцент, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

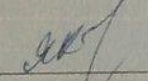
Викладач: Казаков О.О., кандидат історичних наук, доцент, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 25 серпня 2020 року № 1

Голова циклової комісії Алла ТАРАСЮК

Робочу програму перевірено
« 26 » 08 2020 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора
з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

на 20_/20_н.р. _____ (_____), «__» __20__р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60	
Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом	1	1
Обсяг кредитів	1	1
Обсяг годин, в тому числі:	30	30
Аудиторні	14	14
Модульний контроль	2	2
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	14	14
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є ознайомлення студентів з особливостями соціологічного вивчення суспільства та його складових, формування соціального мислення, вміння об'єктивно аналізувати сучасні суспільні явища та процеси.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціологія» є

- ознайомити студентів зі структурою та особливостями соціологічного знання;
- дати визначення основних соціологічних законів, категорій та понять;
- визначити місце соціології серед інших суспільно-гуманітарних дисциплін, функції соціології як науки про суспільство;
- сформулювати уявлення про соціальну структуру суспільства, соціальні інститути, організації тощо, про взаємовідносини його різних складових, соціологічні проблеми культури, особистості, родини, вільного часу і т.д.;
- ознайомити з методичними та методологічними засадами проведення конкретного соціологічного дослідження.

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- готовність оперувати соціологічними категоріями, поняттями, термінами;
- здатність розкривати та пояснювати соціальну структуру суспільства та основні закономірності його розвитку;
- уміння самостійно готувати та проводити елементарні соціологічні дослідження
- готовність обґрунтувати та обчислити вибірку сукупність для проведення опитувань громадської думки;

- аналізувати дані соціологічних досліджень, а також використовувати їх в практичній роботі;
- аналізувати конкретні соціальні явища та процеси в категоріях соціології; логіку структурування суспільства, враховуючи актуальні проблеми соціальної стратифікації та соціальної мобільності;

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни «Соціологія» студент:

- ✓ знає, вміє пояснювати та грамотно застосовує основні соціологічні категорії, поняття, терміни та категорії;
- ✓ розкриває та пояснює соціальну структуру суспільства та визначає основні закономірності його розвитку; співвідносить закони розвитку суспільства з соціальними реаліями сучасної України;
- ✓ складає та пояснює соціальну структуру (соціальну стратифікацію) суспільства, визначає соціальний статус та соціальні ролі окремих членів суспільства;
- ✓ визначає цілі і завдання основних соціальних інститутів суспільства, знаходить шляхи подолання дисфункції окремих соціальних інститутів;
- ✓ уміння самостійно готувати та проводити елементарні соціологічні дослідження
- ✓ готовність обґрунтувати та обчислити вибіркочу сукупність для проведення опитувань громадської думки;
- ✓ аналізувати дані соціологічних досліджень, а також використовувати їх в практичній роботі;
- ✓ складає перелік факторів, що впливає на процес соціалізації в сучасному українському суспільстві, визначає агентів соціалізації, що мають пріоритетний вплив на особу;
- ✓ визначає позитивні та негативні наслідки процесу ре соціалізації для окремих членів суспільства, характеризує особливості процесу соціалізації на кожному етапі життя людини;
- ✓ розкриває та пояснює місце та значення в сучасному українському суспільстві соціальних інститутів сім'ї, шлюбу, освіти, науки, культури, права, формулює основні проблеми розвитку цих соціальних інститутів в сучасних умовах;
- ✓ аналізує конкретні соціальні явища та процеси в категоріях соціології; логіку структурування суспільства, враховуючи актуальні проблеми соціальної стратифікації та соціальної мобільності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

	Назва змістових модулів, тем	усього	Розподіл годин між видами роботи					
			Аудиторні					Самостійна
			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	
Змістовий модуль I. Соціологія як наука. Соціальна структура суспільства								
1	Виникнення соціології та історія її розвитку	4	2	2				
2	Суспільство. Соціальна стратифікація	8	2	2				4
3	Соціальні зміни. Соціальні організації.	9	2	2			2	3
4	Соціальний контроль.	7	2				2	3
	Модульний контроль	2						
	Всього	30	8	6			4	10
Змістовий модуль II. Теорія і практика соціологічних досліджень. Галузева соціологія								
5	Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження	9	2	2			2	3
6	Соціологія особистості. Соціалізація	9	2	2			2	3
7	Соціальні інститути	10	2	4				4
	Модульний контроль	2						
	Всього	30	6	8			4	10
	Разом	60*	14	14			8	20

* із урахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Соціологія як наука. Соціальна структура суспільства

Лекція 1. Виникнення соціології та історія її розвитку (2 год.)

Соціологія як наука. Зміст, предмет і завдання соціології. Взаємозв'язок соціології з іншими науками, функції соціології. Структура соціології. Мікро та макросоціологія. Головні соціологічні парадигми.

Виникнення соціології як самостійної науки. Огюст Конт. Герберт Спенсер. Основні етапи розвитку соціології.

Основні поняття теми: протосоціологія, наука, функції науки, структура науки, мікросоціологія, мезосоціологія, макросоціологія, парадигми структурні, інтерпретивні, інтегральні, античність, середньовіччя, новий час, класична соціологія.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-7.

Семінар 1. Виникнення соціології та історія її розвитку (2 год.)

Лекція 2. Суспільство. Соціальна стратифікація (2 год.)

Суспільство як соціальна система. Відмінність понять «суспільство», «країна», «держава». Проблема типізації суспільств.

Соціальна стратифікація. Критерії стратифікації: прибуток, обсяг влади, рівень освіти, професійний престиж. Сукупний соціально-економічний статус. Суспільство відкритого та закритого типів. Історичні типи стратифікації: рабство, касти, стани, класи. Стратифікація змішаного типу.

Основні поняття теми: соціальне, суспільство, соціальна система, країна, держава, типологія, соціальна стратифікація, соціальна мобільність, суспільство відкритого і закритого типу, сукупний соціально-економічний статус, соціальний процес, урбанізація, криза, конфлікт.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-7.

Семінар 2. Суспільство: сутність, структура, типи (соціальна аналітика) (2 год.)

Лекція 3. Соціальні зміни. Соціальні організації (2 год.)

Поняття «соціальні зміни» та «соціальний розвиток». Зміни і розвиток на мікро- та макрорівнях. Закони розвитку суспільства. Прогрес та регрес. Еволюція та революція. Модернізація. Соціально-політичні процеси у суспільстві.

Соціальні групи та соціальні спільноти. Квазігрупи. Основні риси соціальної організації, формальні та неформальні організації. Бюрократична система.

Основні поняття теми: соціальні групи, спільноти та квазігрупи, соціальні організації, бюрократична система

Семінар 3. Соціальні зміни. Соціальні організації (2 год.)

Лекція 4. Соціальний контроль (2 год.)

Соціальний контроль. Складові соціального контролю: норми, санкції та приписи. Функції контролю. Основні види санкцій. Самоконтроль та зовнішній контроль. Девіантна та делинквентна поведінка.

Основні поняття теми: соціальний контроль, норми і санкції, самоконтроль та зовнішній контроль, девіантна та делинквентна поведінка, соціальне передбачення та прогнозування, прогнозний сценарій.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Теорія і практика соціологічних досліджень. Галузева соціологія

Лекція 5. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження (2 год.)

Поняття соціологічного дослідження. Основні етапи соціологічного дослідження: теоретичний (складання програми), практичний (збір соціологічної інформації),

аналітичний (аналіз та інтерпретація даних). Види та типи соціологічних досліджень, їх особливості.

Програма соціологічного дослідження. Компоненти програми. Мета, об'єкт та предмет соціологічного дослідження. Гіпотеза та завдання соціологічних досліджень. Методи соціологічних досліджень.

Проведення соціологічного дослідження. Форми і засоби збору соціологічної інформації. Методи збору соціологічної інформації (анкетування, інтерв'ю, спостереження, метод експертних оцінок, експеримент).

Значення методу вибірки у соціологічній практиці. Опис інформації та обчислення узагальнюючих параметрів. Аналіз результатів емпіричного дослідження. Соціологічний аналіз. Складання звіту. Основні вимоги до звіту.

Основні поняття теми: соціологічне дослідження, громадська думка, програма соціологічного дослідження, гіпотеза та верифікація, вибірка, дослідження, анкета, анкетування, інтерв'ю, спостереження, метод експертних оцінок, експеримент, аналіз, звіт.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-7.

Семінар 4. Поняття та основні етапи соціологічного дослідження (2 год.)

Лекція 6. Соціологія особистості. Соціалізація (2 год.)

Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність», їх співвідношення. Людина і суспільство. Соціальна дійсність та поведінка особи. Соціальний статус, соціальна роль. Рольовий та статусний набір. Поняття «соціалізація». Співвідношення понять «навчання», «виховання», «соціалізація». Механізм, фактори та етапи соціалізації. Види та агенти соціалізації. Ресоціалізація. Вікові особливості соціалізації. Феральні люди.

Основні поняття теми: людина, індивід, особистість, індивідуальність, соціальний статус та соціальна роль, рольовий та статусний набір, типологія особистості, типологія потреб, соціалізація, імітація, ідентифікація, адаптація, інтеріоризація, агенти соціалізації, ресоціалізація, феральні люди, соціологія молоді, періодизація.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-7.

Семінар 5. Соціологія особистості. Соціалізація (2 год.)

Лекція 7. Соціальні інститути (2 год.)

Поняття соціального інституту. Інституціоналізація. Основні умови існування та становлення соціального інституту. Функції соціальних інститутів. Класифікація соціальних інститутів. Дисфункція соціального інституту: умови виникнення, прояви, можливі шляхи подолання.

Соціальний інститут сім'ї. Етапи становлення та існування сім'ї. Типи сім'ї. Шлюб, форми шлюбу. Основні функції сім'ї. Соціальні ролі в сім'ї. Особливості сім'ї в сучасному суспільстві. Соціальні фактори кризи сучасної сім'ї та проблеми

оптимізації шлюбно-сімейних відносин.

Основні поняття теми: соціальний інститут, інституціоналізація, функції соціальних інститутів, дисфункція соціального інституту, сім'я, шлюб,

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-7.

Семинар 6. Соціальні інститути (4 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Соціологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарів	1	4	4	3	3
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			63		61
Максимальна кількість балів		1,24			
Розрахунок коефіцієнта		1,24			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Виникнення соціології та історія її розвитку	5
2	Соціальні процеси.	5
3	Соціологічне прогнозування явищ і подій	5
4	Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження. Громадська думка	5
	Разом	20 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів.

Всього балів – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами проміжного контролю. Результати заліків оцінюються за стобальною шкалою відповідно до кількості

набраних балів, і оголошуються на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті.

Оцінка виставляється за умови, коли студент успішно виконав усі види робіт для проміжного контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. У разі невиконання окремих обов'язкових видів робіт з об'єктивних причин, студент повинен виконати їх і прозвітуватись у строк до останнього семінарського (практичного, лабораторного) заняття. Час та порядок виконання робіт і звітування визначає викладач. Якщо за результатами проміжного контролю під час вивчення навчальної дисципліни студент набрав менше ніж 35 балів, то для одержання заліку він має пройти повторний курс вивчення відповідної навчальної дисципліни.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100-90	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Соціологія»

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., індивідуальні – 8 год.

самостійна робота – 20 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модулі	Змістовний модуль I				Змістовний модуль II		
Назва модуля	Соціологія як наука. Соціальна структура суспільства				Теорія і практика соціологічних досліджень. Галузева соціологія		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Виникнення соціології та історія її розвитку	Суспільство. Соціальна стратифікація	Соціальні зміни. Соціальні інститути	Соціальний контроль.	Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження	Типи та динаміка соціальних конфліктів в сучасному соціумі	Соціальні інститути
Теми семінарських занять	<i>Семінар 1.</i> Виникнення соціології та історія її розвитку	<i>Семінар 2.</i> Суспільство: сутність, структура, типи (соціальна аналітика)	<i>Семінар 3.</i> Соціальні зміни. Соціальні інститути		<i>Семінар 4.</i> Поняття та основні етапи соціологічного дослідження	<i>Семінар 5.</i> Соціологія особистості. Соціалізація	<i>Семінар 6, 7</i> Галузеві соціології (спеціальні соціологічні теорії)
Види поточного контролю				Модульна контрольна робота			Модульна контрольна робота
Підсумковий контроль	залік						

8. Рекомендована література

Базова

1. Богданова Н.Г. Соціологія [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / Н. Г. Богданова ; Укр. інж.-пед. акад., Навч.-наук. проф.-пед. ін-т. - Харків : УПА, 2014. - 127 с.
2. Яремчук С.С. Соціологія [Текст] : навч. посіб. / С. С. Яремчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 239 с.
3. Болотіна Є.В. Соціологія [Текст] : курс лекцій для студентів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / Є. В. Болотіна, В. Б. Мішура ; Донбас. держ. машинобуд. акад. (ДДМА). - Краматорськ : ДДМА, 2016. - 109 с.
4. Козирев М.П. Соціологія [Текст] : підручник / М. П. Козирев ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. - 655 с.
5. Ревко В.І. Соціологія [Текст] : посіб. для студентів та викладачів ВНЗ / Ревко Володимир Іванович (писав та ред. Голов. конструктор системи держ. устрою Ревко В. І.). - Чернігів : [б. в.], 2017. - 178 с

Допоміжна

1. Дворецька Г.В. Соціологія [Текст] : навч. посіб. / Г. В. Дворецька ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Вид. 3-тє, переробл. і допов. - К. : КНЕУ, 2013. - 428 с.
2. Волович В.І. Соціологія. Короткий енциклопедичний словник / - К., 1998.
3. Городяненко В.Г. Соціологія. Посібник для студентів / за ред.. - К., 1999.
4. Черниш Н. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – [5-те вид., перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
5. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [В.І.Волович, М.І.Горлач, В.Г.Кремень та ін.] – [6-те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 808 с.
6. Кузьменко Т.М. Соціологія. Навч.посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010. – 320 с.
7. Жоль К.К. Соціологія: Навч. Посібник. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
8. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Загальний курс. Навчальний посібник. - К.: Каравела , 2006.- 408 с.
9. Соціологія : Навчальний посібник / Танчин І.З. - К.: Знання, 2008.- 351 с.
10. Акимов Д.И. Социальный маркетинг. – Киев: Наук.думка, 2008. – 144 с.
11. Волянська О.В., Ніколаєвська А.М. Соціальна психологія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2007. – 160 с.
12. Городяненко В.Г Соціологічна енциклопедія / Укладач. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.
13. Завіновська Г.Т. Економіка праці: Навч. посібник.-К.: КНЕУ, 2003. – 300 с.
14. Івасюк Ю.Б. Економічна соціологія: Конспект лекцій. Навчальний посібник для ВНЗ. К.:Новий світ, 2007. 116 с.
15. Коваліско Н.В. Основи соціальної стратифікації: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 328 с.
16. Лукашевич М. П. Соціологія економіки: Підручник. – К.: Каравела, 2005. – 288 с.
17. Лукашевич М. П. Соціологія праці: Підручник. – К.: Либідь, 2004. – 440 с.
18. Лукашевич М.П. Соціологія економіки: Підручник. – К.: Каравела, 2005. – 283 с.

19. Огаренко В.М., Малахова Ж.Д. Соціологія праці: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 304 с.
20. Осипова Н.П. Соціологія. Підручник.– К.: Юрінком Інтер, 2013. — 336 с.
21. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження. - К.,2008.
22. Пилипенко В.Є., Попова І.М., Танчер В.В. та ін. Спеціальні та галузеві соціології: Навч.посібник. – 2-е вид. – К.: ПЦ «Фоліант», 2007. – 451 с.
23. Піча В.М. Соціологія. Курс лекцій. Друге видання / – Львів, 2012.
24. Полторац І.С., Колісник Л.О., Лаптурова Я.О. Соціологія. Навч.посібник. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2008. – 112 с.
25. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. - К., 1995.
26. Руценко І.П. Соціологія злочинності: Монографія. – Харків: Вид-во Нац.ун-ту внутр.справ, 2011. – 370 с.
27. Соціологія: Навч. Посіб. / За ред. С.О. Макеєва. – 3-тє вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. – 455 с.
28. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 336 с.
29. Якуба О.О. Соціологія. Навчальний посібник для студентів. - Харків, 1996.

9. Додаткові ресурси

Примуш М.В. Загальна соціологія. Навч. посібник. - К. : Професіонал, 2004. - 590 с.

<http://www.twirpx.com/file/542973/>

<http://textbooks.net.ua/content/category/40/91/46/>

Дворецька Г.В. Соціологія. Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2015. - 203 с.

<http://nauchim.org.ua/uchebnaja-literatura/filosofiya-sociologiya-kulturologiya/143-sociologiya-dvorecka-g-v.html>

Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 336 с.

<http://radnuk.info/pidrychnuku/sotsiologiya/507-osupova.html>

Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 2009. – 701 с.

http://libfree.com/174256957-sotsiologiyasotsiologiya_odens_entoni.html